

Dit profiel dient gelezen, geïnterpreteerd en gebruikt te worden in combinatie met de 'Leeswijzer profielen Natura 2000 versie 2026', waarin de noodzakelijke uitleg van de verschillende paragrafen vermeld is.

A160 Wulp (*Numenius arquata*)

A. Algemeen

1. Kenschets

1.1 Beschrijving

De wulp is de grootste Nederlandse steltlopersoort (lengte 48-59 cm). In Nederland is de wulp een schaarse broedvogel en doortrekker en overwinteraar in groot aantal. Jaarlijks komen enkele duizenden paren tot broeden in Nederland (3.300-4.100 paren in 2018-2020). De Nederlandse broedpopulatie overwintert voornamelijk langs de kusten van Engeland en Frankrijk, voor een klein deel misschien ook in eigen land. Bij ons overwinterende wulpen komen vooral uit Fenno-Scandinavië en Noordwest-Rusland. Het zwaartepunt van de Nederlandse broedverspreiding ligt in Oost-Nederland (Drenthe, Overijssel en Noord-Brabant herbergen het leeuwendeel) terwijl overwinteraars zich concentreren in de Nederlandse intergetijdengebieden in het noorden en westen van het land. Wulpen in ons land behoren tot de ondersoort *Numenius arquata arquata* en maken deel uit van de Europese/Europese, Noord- en West-Afrikaanse flyway-populatie.

Bron: Saxifraga – Piet Munsterman

1.2 Relatief belang binnen Europa

De Europese/Europese, Noord- en West-Afrikaanse flyway-populatie wordt geschat op 610.000-830.000 vogels, waarvan in Nederland 21-26% verbleef tijdens de trektijd en winter in de periode 2015/16-2020/21.

1.3 Aandeel van populatie in Vogelrichtlijngebieden

Het gemiddeld seizoensgemiddelde¹ van de wulp betrof 124.000 vogels in de periode 2015/16-2020/21, waarvan zich ca. 84% binnen Vogelrichtlijngebieden met een instandhoudingsdoel voor de soort bevond. Zie paragraaf 4 voor meer informatie over het huidige voorkomen. Zie [de soortpagina op natura2000.nl](https://soortpagina.natura2000.nl) voor een overzicht van de gebieden met een instandhoudingsdoel voor de soort.

¹ De som van maandelijkse schattingen (tellingen en modelvoorspellingen voor juli-juni), gedeeld door 12. Seizoensgemiddelde is een maat voor de aanwezigheid van een soort in het gehele niet-broedseizoen waar afzonderlijke maandaantallen sterk van elkaar kunnen wisselen. Ze geven een betrouwbaarder beeld dan seizoensmaxima, waar toeval een grotere rol speelt.

B. Bescherming

2. Status

Wulp *Numenius arquata* (A160). Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn (inwerkingtreding 1981). Voor Vogelrichtlijngebieden in Nederland relevant als niet-broedvogel.

3. Ecologie

3.1 Algemene beschrijving leefgebied

De wulp komt buiten het broedseizoen in ons land zowel voor in intergetijdengebied als in het binnenland, in het laatste geval zowel bij plassen als in het agrarisch gebied. Geschikte voedselterreinen voor de wulp zijn droogvallende platen in intergetijdengebieden, graslandpercelen en oevers van plassen en rivieren. De grootste aantallen wulpen komen voor in intergetijdengebieden, zowel op zandige platen als op slikkige bodems, op en langs de randen van mossel- en oesterbanken of op platen met veel geulen. De soort volgt in het kustgebied het getijdenritme, maar foerageert bij vloed ook in tot 20 kilometer ver van de kust gelegen graslanden. Zijn hoogwatervluchtplaatsen liggen vaak op kwelders en schorren. Soms neemt de soort ook toevlucht tot akkers binnendijs. In het binnenland overwinterende en doortrekkende wulpen maken gebruik van gemeenschappelijke slaapplaatsen, meestal oevers van rivieren en plassen, soms op heide en basaltglooiingen.

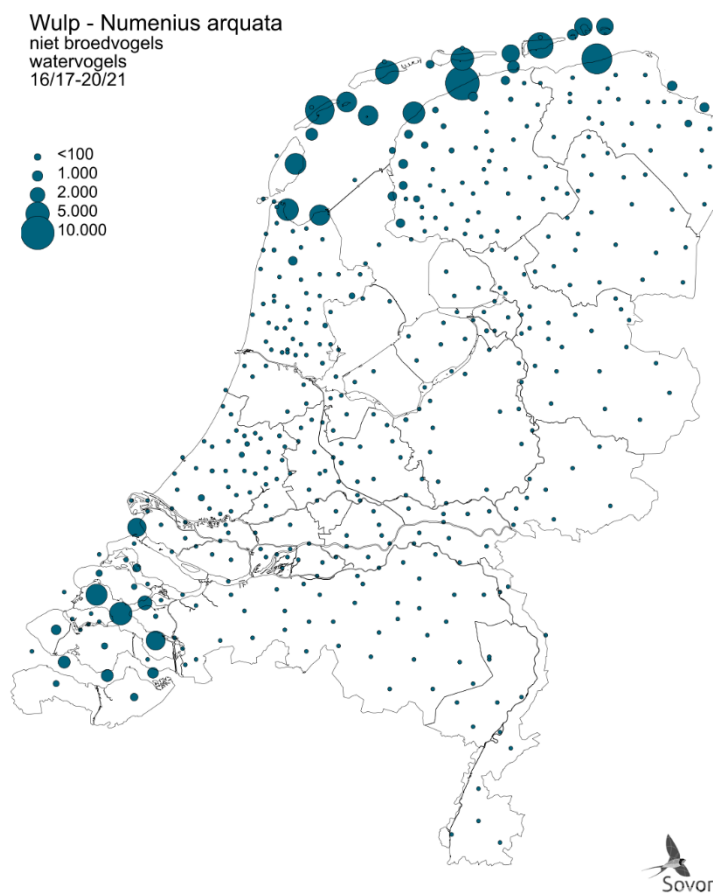
3.2 Voedsel

De soort foerageert op bodemfauna en schelpdieren. In het binnenland bestaat zijn dieet uit regenwormen, larven van langpootmuggen (emelten) en andere ongewervelden zoals kevers en pissebedden. In intergetijdengebieden bestaat het dieet uit wormen, kreeftachtigen en schaaldieren. Als wulpen in juni en juli in de Waddenzee arriveren eten ze vooral strandkrabben. De strandkrabben verdwijnen in het begin van de herfst van het wad, waarna wulpen het vooral van zeeduizendpoten, strandgapers en wadpieren moeten hebben (Kleefstra *et al.* 2021).

C. Voorkomen, Staat van Instandhouding, drukfactoren en maatregelen

4. Huidig voorkomen

De Nederlandse winterpopulatie van de wulp omvatte maximaal 150.000-190.000 vogels in de periode 2015/16-2020/21. De doortrekpopulatie omvatte in dezelfde periode naar schatting maximaal 160.000-200.000 vogels. Het belangrijkste gebied voor de wulp in Nederland buiten het broedseizoen is de Waddenzee. Vele duizenden exemplaren verblijven daarnaast in de Zuidwestelijke Delta, waarbij met name de Oosterschelde belangrijk is. Vorstperioden worden gewoonlijk doorstaan, maar lang aanhoudende en zeer strenge vorst kan tot een uittocht leiden. In het binnenland overwinterende en doortrekkende wulpen zijn sterk gebonden aan Laag-Nederland. Op de hoge zandgronden bevinden zich, in tegenstelling tot in de broedtijd, relatief weinig wulpen in de winter. Voor meer verspreidingsinformatie wordt verwezen naar de [soortpagina van Sovon](#).

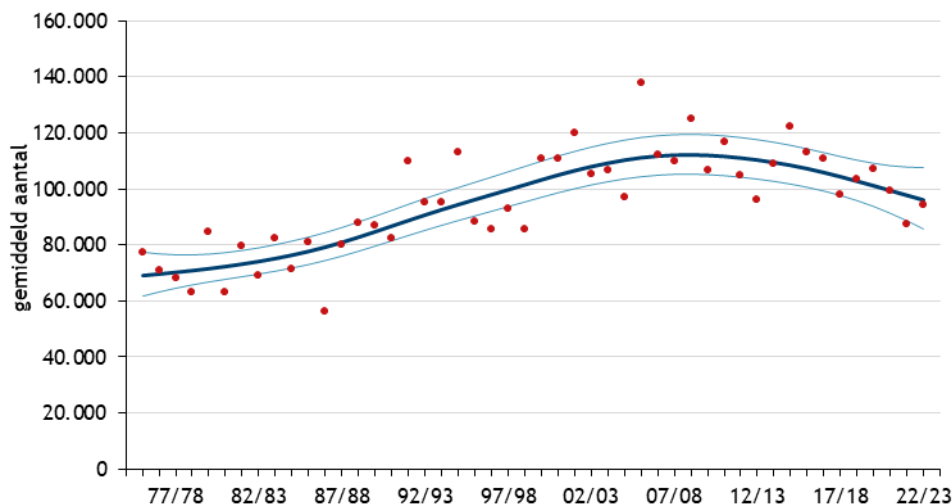
Verspreiding van de wulp als niet-broedvogel in de periode 2016/17 – 2020/21. Weergegeven is het gemiddelde seizoensgemiddelde (vogels) per hoofdgebied (cluster van telgebieden).

5. Beoordeling landelijke Staat van Instandhouding

5.1 Trends en ontwikkelingen

De landelijke trend van de wulp als niet-broedvogel laat op de lange termijn (1980/81-2022/23) een matige toename zien, op de korte termijn (2011/12-2022/23) een matige afname.

Eind jaren zeventig werd Nederland jaarlijks al door tienduizenden overwinterende wulpen bezocht. Met name in de Waddenzee zijn de aantallen op de lange termijn toegenomen en deze aantallen nemen momenteel dan ook ongeveer driekwart van alle overwinterende en doortrekkende wulpen voor hun rekening. In zowel de Waddenzee als de Zuidwestelijke Delta zijn er meerdere aanwijzingen dat aantalsontwikkelingen en dichtheden in ieder geval deels verklaard worden door de lokale voedselbeschikbaarheid. Enkele voorbeelden beschrijven verbanden tussen de lokale wulpenaantallen en het aanbod aan zeeduizendpoten, strandgapers, strandkrabben en wadpieren (Kleefstra *et al.* 2021). De op lange termijn toename van de overwinterende wulpenpopulatie in Nederland staat haaks op de aanvankelijk afnemende, maar inmiddels stabiliserende populatie van de Europese flyway. Binnen deze flyway-populatie nemen de zuidelijke overwinteraars, met name in West-Afrika, in aantal af terwijl er in noordelijke streken toenames geconstateerd worden (van Roomen *et al.* 2022). Deze verschuiving van het overwinteringsgebied hangt naar verwachting in ieder geval deels samen met klimaatverandering, waardoor overwinteren in de steeds warmer wordende noordelijke delen van het verspreidingsgebied aantrekkelijker wordt (Maclean *et al.* 2008, Kleefstra *et al.* 2021). Recent is de toename in Nederland afgevlakt en op de korte termijn omgebogen naar een matige afname. Mogelijk dat de al lange tijd inkrimpende Europese broedpopulatie hierbij een rol speelt. Voor meer trendinformatie wordt verwezen naar de [soortpagina van Sovon](#).

De aantalsontwikkeling van de wulp als niet-broedvogel. Weergegeven is het seizoensgemiddelde in de monitoringgebieden (rode punten), de trendlijn (donkergekleurde lijn) en het 95% betrouwbaarheidsinterval van de trendlijn (lichtgekleurde lijnen). Deze grafiek is gebaseerd op het Meetnet Watervogels (seizoen juli t/m juni). Merk op dat hoewel de aantalsontwikkeling in de monitoringsgebieden representatief wordt geacht voor de landelijke aantalsontwikkeling, het gemiddeld aantal in de figuur niet direct vergeleken kan worden met het landelijk seizoensgemiddelde (zie 1.3) doordat een (klein) deel van de populatie zich buiten de monitoringsgebieden kan bevinden (zie leeswijzer).

5.2 Beoordelingsaspecten Staat van Instandhouding 2022²

i. Verspreidingsgebied: gunstig

De grootte van het verspreidingsgebied van de wulp als niet-broedvogel is vergelijkbaar met de grootte van het verspreidingsgebied in 1979-1783 (Gerritsen 2018), waardoor het aspect verspreidingsgebied als 'gunstig' kan worden beoordeeld.

ii. Populatie: gunstig

De populatieaantallen zijn op de lange termijn (1980/81-2019/20) in aantal toegenomen en bevonden zich in de periode 2014/15-2019/20 ook boven een gunstig niveau voor de populatie, waardoor het aspect populatie als 'gunstig' is beoordeeld.

iii. Leefgebied: gunstig

Het leefgebied is van voldoende omvang om de populatie op een gunstig niveau in stand te houden en er zijn geen indicaties dat de kwaliteit van het leefgebied onder druk staat.

iv. Toekomstperspectief: gunstig

De op korte termijn stabiele trend (2008/09-2019/20) in combinatie met de afwezigheid van belangrijke knelpunten leiden ertoe dat het toekomstperspectief als 'gunstig' is beoordeeld.

5.3 Landelijke Staat van Instandhouding

De Staat van Instandhouding (SvI) van de wulp als niet-broedvogel is in 2022 als gunstig beoordeeld (Sovon 2024). De SvI is door de jaren heen gerapporteerd en heeft een rol in het beleid gespeeld. De eerdere SvI beoordelingen zijn in dit document opgenomen zodat zichtbaar is hoe deze over de jaren heen veranderd is³.

Aspect	1981	2004	2015	2022
Verspreidingsgebied	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig
Populatie	gunstig	gunstig	matig ongunstig	gunstig
Leefgebied	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig
Toekomstperspectief	gunstig	gunstig	matig ongunstig	gunstig
Beoordeling SvI	gunstig	gunstig	matig ongunstig	gunstig

5.4 Landelijke instandhoudingsdoelstelling

Behoud van de omvang en van de kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor het behoud van een populatie van ten minste 86.000 vogels (seizoensgemiddelde) (ministerie van LNVN 2026).

6. Drukfactoren

- *Ziekten*: aviaire influenza vormt een aandachtspunt; in 2020/21 waren meerdere dode vogels positief getest voor HPAI (Slaterus *et al.* 2022).
- *Verdroging*: overwinterende wulpen in het binnenland foerageren graag op regenwormen in graslanden en soms in akkers. Hoewel de wulp dankzij zijn lange poten en snavel minder kwetsbaar is voor verdroging van graslanden dan enkele andere soorten, zoals Kievit en Goudplevier, kunnen de regenwormen bij verregaande verdroging van graslanden ook voor wulpen onbereikbaar worden (Kleefstra *et al.* 2021).
- *Verstoring door aanwezigheid*: de verstoringsevoeligheid van de wulp voor recreatie is buiten de broedtijd zeer groot, met name op slaapplekken en hoogwatervluchtplekken. Zowel landrecreatie (wandelaars, eventueel met honden) als waterrecreatie kunnen een groot effect hebben (Krijgsveld *et al.* 2022). Ook laagvliegende vliegtuigen en helikopters werken verstorend.
- *Verstoring door opgaande bouwsels*: mogelijk vormen ook windmolenparken tussen voedsel- en rustgebieden een bedreiging voor de wulp.

² Voor een uitgebreide toelichting van de beoordeling van de Staat van Instandhouding in 2022 wordt verwezen naar de bouwsteen (Sovon 2024) en Vogel *et al.* (2021).

³ Nieuwere beoordelingen van de Staat van Instandhouding zijn niet altijd één op één te vergelijken met eerdere beoordelingen door verschillen in de systematiek (ministerie van LNV 2006, Foppen *et al.* 2016, Vogel *et al.* 2021).

Invloeden van buiten Nederland

Er bestaat enige discrepantie tussen de trends in de broedgebieden van de wulp en de trend van de Europese flyway als geheel. In veel van de belangrijkste broedgebieden van de soort worden al langere tijd afnames geconstateerd, vaak samenhangend met een tegenvallende reproductie als gevolg van o.a. predatie en intensivering van landgebruik (Gerritsen 2018, Keller *et al.* 2020). De wulp staat dan ook als 'Near Threatened' op de Europese Rode Lijst voor broedvogels (Birdlife International 2021). De trend van de flyway-populatie als geheel laat op de lange termijn een afname zien, maar is in de periode 2009-2018 gestabiliseerd. De reden voor dit verschil in aantallen tussen broedpopulatie en flyway-populatie is onduidelijk, hoewel een mogelijke verschuiving van de flyway-populatie naar beter getelde gebieden een rol zou kunnen spelen (van Roomen *et al.* 2022).

7. Maatregelen voor beheer, herstel en uitbreiding

Hieronder worden aanbevolen maatregelen genoemd ten behoeve van de soort.

- Het waarborgen van voldoende foerageerlocaties voor de wulp door o.a. aanleg en behoud van slikplaten en schelpdierbanken is een belangrijke maatregel om het voedselaanbod voor de wulp op orde te houden. Ook aanleg van kwelders en een natuurlijkere overgang tussen de Waddenzee en het vasteland kunnen op termijn nieuwe rust- en foerageermogelijkheden creëren.
- Het op peil houden van de waterstanden in agrarisch gebied vergroot het voedselaanbod voor wulpen door de regenwormen bereikbaar te maken. Op agrarische percelen kunnen vernattingsmaatregelen worden toegepast in de vorm van een verhoogde grondwaterstand en de aanwezigheid van plasdrassen.
- Maatregelen ten behoeve van de wormenpopulaties op met name grasland, zoals het beperken van bemesting, zijn daarnaast van groot belang.
- Het beperken van recreatie op met name hoogwatervluchtplaatsen is van groot belang om rust voor overwinterende en doortrekkende wulpen te waarborgen. Over het algemeen wordt bij recreatie als afstand tussen de groep vogels en de verstoringsbron een bufferzone van minimaal 500 meter geadviseerd, en bij hoogwatervluchtplaatsen tot 1-2 kilometer, afhankelijk van openheid habitat, groeps grootte en soort samenstelling (Krijgsveld *et al.* 2022).

Onderscheid in maatregelen gericht op regulier beheer (instandhouding), preventie of herstel (aanvullende maatregelen om verslechtering te voorkomen of terug te draaien) en/of uitbreiding van leefgebied. Zie de tekst hierboven voor de volledige beschrijving van de maatregelen.

Maatregel	Regulier beheer	Preventie of herstel	Uitbreiding
Aanleg en behoud slikplaten en schelpdierbanken	x		
Voldoende hoog waterpeil, vernattingsmaatregelen	x	x	
Beperken bemesting		x	
Waarborgen rust		x	

8. Bronnen

- BirdLife International. 2021. European Red List of Birds. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.
- Clemens T. & Lammens C. 1995. Windkrafthanlagen und Rastplätze von Küstenvögeln -ein Nutzungskonflikt. Seevögel 16: 34-38.
- Foppen R., van Roomen M., van den Bremer L. & Noordhuis R. 2016. De ecologische haalbaarheid van de Natura 2000 instandhoudingsdoelen voor vogels. Sovon-rapport 2016/51. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Gerritsen G. & van Brederode N. 1981. De wulpenslaapplaats aan de IJsselmonding. Watervogels 6: 43-49.
- Gerritsen G.J. 2018. Wulp *Numenius arquata*. Pp. 262-263 in: Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018. Vogelatlas van Nederland. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- Keller V., Herrando S., Voříšek P., Franch M., Kipson M., Milanese P., Martí D., Anton M., Klvaňová A., Kalyakin M. V., Bauer H.-G. & Foppen R.P.B. 2020. European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona.
- Klaassen O. 1998. De Wulpenslaapplaats rond de IJsselkop bij Arnhem. Steltlopers 1999: 15-23.
- Kleefstra R., Bijleveld A.I., van Dijk A., van Els P., Folmer E., van Turnhout C. & van Winden E. 2021. Overwinterende en doortrekkende Wulpen in Nederland: trends in aantallen en verspreiding sinds de jaren zeventig. Limosa 94: 44-57.
- van Kleunen A., van Roomen M., Janssen J.A.M., Kuiters A.T., van Winden E., Boele A., Schmidt A.M. & van Vreeswijk T. 2017. Advies over correcties en bijstellingen van Natura 2000-doelen; Achtergronddocument bij het rapport Advies over de Natura 2000 doelensystematiek en Natura 2000-doelen. Rapport 2779C. Sovon-rapport 2016/27. Wageningen Environmental Research, Wageningen.
- Koffijberg K., Blew J., Eskildsen K., Günther K., Koks B., Laursen K., Rasmussen L.M., Potel P. & Südbek P. 2003. High tide roosts in the Wadden Sea. A review of bird distribution, protection regimes and potential sources of anthropogenic disturbance. Wadden Sea Ecosystem 16. CWSS/TMAG/JMMB, Wilhelmshaven.
- Krijgsveld K.L., Klaassen B. & van der Winden J. 2022. Verstoring van vogels door recreatie. Literatuurstudie van verstoringsevoeligheid en overzicht van maatregelen. Deel 1 hoofdrapport & deel 2 soortbesprekingen. Uitgeverij Vogelbescherming Nederland, Zeist.
- Macleod I.M.D., Austin G.E., Rehfish M.M., Blew J., Crowe O., Delany S., Devos K., Deceuninck B., Günther K., Laursen K., van Roomen M. & Wahl J. 2008. Climate change causes rapid changes in the distribution and site abundance of birds in winter. Global Change Biology 14: 2489-2500.
- Ministerie van LNV. 2006. Natura 2000 doelendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- Ministerie van LNV. 2026. Natura 2000 Doelendocument 2026; vernieuwde landelijke doelen voor Natura 2000-habitattypen en -soorten. Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. Den Haag.
- van Roomen M., Citegetse G., Crowe O., Dodman T., Hagemeijer W., Meise K. & Schekkerman H. (eds.). 2022. East Atlantic Flyway Assessment 2020. The status of coastal waterbird populations and their sites. Wadden Sea Flyway Initiative p/a CWSS, Wilhelmshaven, Germany, Wetlands International, Wageningen, The Netherlands, BirdLife International, Cambridge, United Kingdom.
- Scot D. 2009. Eurasian Curlew. Pp: 308-311 in: S. Delany, D. Scott, T. Dodman & D. Stroud (eds.). 2009. An Atlas of Wader Populations in Africa and Western Eurasia. Wetlands International, Wageningen.
- Schreiber M. 2000. Windkrafthanlagen als Störquellen für Gastvögel. In: A. Winkelbrandt, R. Bless, M. Herbert, K. Kröger, T. Merck, B. Netz-Gerten, J. Schiller, S. Schubert & B. Schweppe-Kraft (eds), Empfehlungen des Bundesamtes für Naturschutz zu naturschutzverträglichen Windkrafthanlagen. Bundesamt für Naturschutz, Bonn-Bad Godesberg.
- Slaterus R., Schekkerman H., Kleyheeg E., Sierdsema H. & Foppen R. 2022. Impact van hoogpathogene aviaire influenza op vogelpopulaties in Nederland. Sovon-rapport 2022/90. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Vogel R., Foppen R., van den Bremer L., van Turnhout C.A.M. & van Roomen M. 2021. Methodiek voor de bepaling van de staat van instandhouding van vogels. Sovon-rapport 2021/26. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Vogel R., Zoetebeek D., van Winden E., Sierdsema H., Foppen R. & van den Bremer L. 2024. Geactualiseerd landelijk overzicht van vogelsoorten met concentraties van (inter)nationaal belang. Sovon-rapport 2024/13. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Geraadpleegde websites

Sovon Vogelonderzoek Nederland. 2024. Bouwsteen Wulp niet-broedvogel.
<https://stats.sovon.nl/pub/publicatie/22019>. Geraadpleegd op 15/01/2025.